

Թիւնն աւելի շահւէտ է և Համեմատները հիմայ
1888 տարին երեք նախընթաց տասնամեակնե-
րու՝ հետ

ԱսորյայԹեան Աստորիոյ հռնձքն էր.

1850ին վերջերը

Յորեն 9,682.316 հեղթոյ.
Գեանախնձոր 30,119.830 կնդգ.
Գալուզ 24.662 կնդգ.
Ճակնեղ երբ Ժարակ } 8,093.183 կնդգ.
Ճակնեղ շաբարի }

1868ին

Յորեն 7,268.631 հ. 18,270.820 հ.
Գեանախնձոր 29,703.365 կնդգ. 81,186.800 կնդգ.
Գալուզ 45.113 կնդգ. 57.932 կնդգ.
Ճակնեղ երբ Ժարակ } 23,849.280 կնդգ.
Ճակնեղ շաբարի } 10,388.724 կնդգ. 40,094.360 կնդգ.

1888ին

ԱսորյայԹեան Աստորիոյ բնակիչն էր.

1857ին 18,224.500 հոգի.
1869ին 20,394.980
1880ին 22,144.244 "

Այս համեմատութեան նպատակն էր ցու-
ցնել՝ թէ Աստորիոյ արդիւնաբերութիւնն հա-
մեմատութեամբ Անգլոփրանսիոյ բոլորովին ան-
շարժ մնացած չէ. և թէ Աստորիա ըլլայ անդի-
ժովեան մրցութիւնէ ստիպել, ըլլայ ինքնա-
կամ կամքը նորոգութիւն մտնած է և առով
միանգամայն յառաջդիմած է ժամանակիս պա-
հանգիստը համեմատ յարգարեալ նորահաստատ
գաղմաթիւ ընկերութեանց շնորհիւ. այս դի-
տարութեան արդարացի ըլլալը յայտնի կը ցու-
ցնէ ներկայ արուեստահմանդէր:

Արուեստահմանգիտի մասնակցած են նաեւ
Գաղղիա, Իտալիա, Հոլանտա և Շուէտ, որոնց
իւրացանչիւն իւր սեպհական շէնքն (pavillon)
ուրի: Մայիսի 15 նի ի վեր, երբ արուեստահա-
մանգիտացեալ, կիրակի օրերն այցելողաց թիւը
գերեմէ մինչև 35.000 կը հասնի: Գլխաւոր
յանկեմիջ իրենքն մէկն է Fontaine lumineuse,
որ անցելու տարի Բարիկէ Համաշխարհային Ա-
րուեստահմանգիտին մէջ այնչափ համբաւ հանեց:
Եթէ հասարակ մարդ մը միայն տեսնելու հե-
տաքրքրութիւնէնմրկելով կ'երթայ՝ դոյնը օգուտ
մը քաղելով արուեստահմանգիտէն, կալուածա-
տէրայ, գիւղատեստեր և երկրագործք մեծա-
պէս կարող են ընդարձակել իրենց գիտու-
թիւնն ու տեղեկութիւնները:

¹ Dr. F. W. Freiherr v. Redenß Der Boden und seine Benützung im Kaiserstaate Oesterreich առնալ
1857ին ի ղ ինքնա Հրատարակելով ոչ - պաշտօնական վիճա-
կագրական գրութիւնն ստիպուած ենք 1860ի համար առաջ-
նորդ առնուլ, քանզի ինչն ժամանակները հնչող պաշտո-
նական վիճակագրութիւնն՝ այժմեան մտքը առեալ, չէր
հրատարակուէր:

ՆԱԽԵՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐԱԳԵՈՑ

Առավ ճանապարհորդութիւն ընդունել
թէ գիտնական վախճաններու համար,
ինչպէս ծովու հոսանաց ուղղութիւնն իւ-
մանալու համար, և թէ ծովային վտանգաց մէջ
իրենց վիճակն հեռաւորաց ծանուցանելու հա-
մար, հնարած են հեռագրութիւն մը՝ այն է
ամուր շէ մը, որուն մէջ կը դրուի թուղթ մը
վրան ամենայն տեղեկութիւն նշանակուած, օ-
ղախիտ կը խցուի և կը նետուի ծով: Ներկայ
ծովու հոսանաց ուղղութեամբ կ'երթայ և տե-
ղեկութիւններ կը տանի ամուրքէ ամուրք: Գրե-
թէ կէս դար է որ այս տեսակ հեռագիրն շատ
կատարելագործուած է և գիտնական մեծ ար-
դիւնքներ յառաջ բերած: Պէտքերէր նաեւ
ապեան, որ երբեմն Nautical-Magazineի խմբա-
գիր էր, երկայն ժամանակ զբաղեցաւ այն հե-
ռագրաց տուած տեղեկութիւններով: Ներկայ
և գիտութեան ծառայեցնելու: Կը պատմէ ընդ
թէ այսպիսի շատ շիշեր՝ որ ամբողջական ծովա-
փանց քովերը ծով նետուած էին, Եւրոպա ե-
կան. ոմանք քանանայէն ելելով՝ Երվանտայի
ծովափունքն հասած են նաեւ յառաջ. Կրէնն
լանտ նաւորներն ցափիս ծամբով ձգած են ե-
րեք շիշ, որոնցմէ մէկն Երվանտայի հիւսիսային-
արեւմտեան ծովափունքն հասած են և Աֆրի-
կոքն հարաւային Արաւիանան ծովէն միջերկրի
արեւմտեան ծովափունքն հասած են և Կիպրաւ-
դարէ անցնելով Փորթուկալի ծովափանց առ-
ջեւէն Գաղղիա հասած են ինէր կղզոյ ա-
փունքը գտնուած են: Այս շիշերուն ուղարկուած
տեղն ու ժամանակն մէջը նշանակուած ըլլալով՝
ծովու հոսանաց ուղղութիւնն ու տեղեկութիւնը
կ'իմացուի: Զատ անգամ նոսե ուրիշ տեղեկու-
թիւններ այլ կը բովանդակեն, ինչպէս օդոյ,
հիւսնդութեան, վտանգաց վրայ, և այլն, նա-
և բանաստեղծութիւններ: Այսպիսի հեռա-
գիրները, զոր Nautical-Magazine երեք ընդու-
աւ կը հրատարակէ, նախատեսել ամենայն հե-
տաքրքրութեամբ կը կարգան: Եւ իրը այս
կերպով շատ անգամ ծանրակշիտ իրերու կը
տեղեկանանք: Քանի՜ քանի նաւեր անհետացած
են ծովու մէջ, և իրենց վրայ տեղեկութիւն
բերողներն միայն այս շիշերն եղած են, և քա-
նի՜ նաւեր՝ որոնք ընկղմած համարուած են, այս
ծամբով կարող եղած են իրենց վիճակն ուրիշ
նաւերու կամ երկրիներու ծանուցանել և օգ-
նուլ թիւն գտնել: Եթէ հեռագրութեան պատ-
մութեան մէջ նշանաւոր դէպք պիտի մնայ միշտ

տ՝Օպերվիլ նաւապետին Վալրիկեան ծովափունքն ասկէ քանի մը տարի յառաջ գտած մայր փայտէ արկիւնն, որ ոտարէնըով ծածկուած էր: Արիւնիւր բանալով՝ մէջը հնդիկ ընկող մը գտնուեցաւ. կարաւոր թով սօնեալ. աս ալ բա- նալով՝ մագաղաթի մը վրայ կարճ տեղեկու- թիւն մը գրուած էր 1493ին Քրիստոսփոր Կո- լումբոսի ձեռքը առ Ֆերրիտիւսի եւ իզագէլլա ուղղեալ, որուն մէջ էր գրէ կոլումբոս. «Յոյս չունիմ որ նաւաստիքս այսօրւան վտանգէն ազա- տին, նաւերն արեւմտեան կղզեաց մէջերն են, եւ այս լրաբերիս հետ ուրիշ երկու հաս ալ ձգած եմ՝ յաւալով՝ որ պիտի գտնուի տեղ մը»: Եւ իբր Մորիէ Լվանս այս հետաքրքրական գիւտին հրատարակմանէ անմիջապէս ետքը՝ Բալլիֆ մէջ հրատարակեց՝ թէ հին հնդկացի մը՝ որ կոլում- բոսի ուղևորութիւնը կը ստորագրէ, կը յիշէ թէ երբ արգէն Ազորեան կղզիները գտած էր եւ մահուան վտանգի մէջ էր՝ մագաղաթի վրայ նշյոյր գրեց եւ փայտէ արկիւնի մէջ գնելով ծով՝ նետեց, յուսալով որ եթէ ինքն եւս չկա- րենայ գտնուայ, իւր գիւտն կարելի է այս եղա- նակաւ ծանօթանայ:

Այսպէս թեւեւ կարելի է որ այս տեսակ հեռագիրն շատ ուշ մեր ծանօթութեան հասնի, սակայն շատ անգամ ասկէ զատ միջոց չէ մեր նաւագնորներուն՝ իրենց վիճակն իմացնելու, եւ գլխաւորաբար ձովու հասանաց ընթացքն փա- նալու, որ նաւորդութեան համար մեծ կարեւ- որութիւն ունի:

ՆԱՎԱԳՐԱՆԵՐ ՄԱՆԻՓԱՐԻՐ

(ՏՅԱՆԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵ ՊՐ. Զ. ԲՈՐՈՂՎՂԻ)

Հարգելի Արիւնի Գրականութիւնը հասնի: Լոնտոնէ անուած լրերուն համաժամ հարաւ- ային Արիւնի ազամանդի Նոր եւ առատաբեր հանքեր գտնուած են: Այս հանքերու ազա- մանդն ընտրելագոյն տեսակներն եւ բոլորովին վիտիս են: Եթէ այս ստուգութիւնը Debeers-Company որ այժմ հարաւային Արիւնի ազամանդի հան- քերու մեծամասնութիւն կ'ընէ, մեծ մրցակից մը պիտի ունենայ:

Ցեղաբանի տեղադրութիւնը որոշեց եւր: Հոս յառաջ կը բերենք 1888 Մարտ 1էն մինչեւ 1889 Փետր. 28 օտար պետութեանց ցաճկա- տանի հետ ունեցած առեւտրայ հաշուեկշիւն: որ քանի մ'ամիս յառաջ հրատարակուեցաւ:

ԱՐՏԱՆՈՒԹԻՒՆ		ԳՐԱՆ՝ ՂՐԱՆՈՐ		ՏԱՐԵՐՈՒԹԻՒՆ	
		1887-88	1888-89		
Գերմանիա	216.443	1,410,219	+	1,193,776	
Անգլիա	357,444-096	600,348,993	+	142,904,897	
Աւստրիա					
Հունգարիա	99,314.441	115,463.565	+	16,149.124	
Բելգիա	203.332	476.554	+	273.232	
Պուլկարիա	2,292.147	31,598.263	+	29,308.106	
Տանիմարգա	4.778	592.333	+	587.555	
Եգիպտոս	87,764.786	85,108.580	-	2,656.206	
Սլոնիա	113.777	792.888	+	679.111	
Միացեալ -					
Հնդկ. -	12,751.221	15,609.381	+	2,858.110	
Գաղթի	420,701.323	426,472.890	+	5,771.567	
Յուստան	59,107.993	46,419.324	-	12,688.669	
Հնդկաւ	10,344.777	36,986.333	+	26,741.556	
Իտալիա	33,461.094	38,599.888	+	5,498.794	
Մանիլէնիկոյ	695.661	629.410	-	186.252	
Պարսկաստան	1,206.352	1,264.828	+	58.476	
Ռուսիան	13,094.436	19,618.001	+	6,523.565	
Ռուսաստան	26,909.993	29,416.109	+	506.116	
Սաւան	861.497	319.047	-	62.650	
Սերբիա	623.110	3,124.442	+	2,501.332	
Թուրքիա	381.832	143.001	-	238.831	
Գումարն	1,128,913.090	1,354,653.989	+	235,740.899	

ՆԵՐԱՆՈՒԹԻՒՆ		ԳՐԱՆ՝ ՂՐԱՆՈՐ		ՏԱՐԵՐՈՒԹԻՒՆ	
		1887-88	1888-89		
Գերմանիա	3,801.886	2,994.194	-	807.692	
Անգլիա	851,811.828	797,646.824	-	54,165.004	
Աւստրիա					
Հունգարիա	384,770.685	345,523.796	-	39,246.889	
Բելգիա	42,912.698	38,817.782	-	4,094.916	
Պուլկարիա	50,974.064	96,576.772	+	45,609.708	
Տանիմարգա	9.000	5.889	-	3.111	
Եգիպտոս	1,770.423	2,034.424	+	264.001	
Սլոնիա		25.597	+	25.597	
Միացեալ -					
Հնդկ. -	15,596.127	8,180.973	-	7,415.154	
Գաղթի	242,483.204	252,052.425	+	9,469.221	
Յուստան	37,739.234	31,835.714	-	5,903.520	
Հնդկաւ	2,878.097	2,425.028	-	453.069	
Իտալիա	48,976.554	46,837.888	-	2,138.666	
Մանիլէնիկոյ	1,282.028	1,036.189	-	245.839	
Պարսկաստան	53,482.540	55,487.899	+	2,035.359	
Ռուսիան	25,902.642	47,313.683	+	21,411.041	
Ռուսաստան	226,155.330	204,816.172	-	21,339.158	
Սաւան	29.581	84.547	+	4.966	
Սերբիա	7,006.132	5,789.180	-	1,216.952	
Շուեդի	2,689.722	2,924.278	+	234.556	
Թուրքիա	10,353.624	3,396.110	-	7,047.414	
Գումարն	2,010,595.299	1,945,656.364	-	6,492.995	

Աւստրիա - Հունգարիա - Ռուսաստան - Գաղթի - Եգիպտոս - Եւրոպայի եւ Եւրասիայի ընդհանուր արտադրութեան պաշտօնակց երես- փոխանց ժողովին ներկայացուցին օրինաց ծրա- գիր մը, Աւստրիոյ եւ Գաղթի տարած տեղադրա- կան եւ նաւական դաշնացի մը անունով երկր- ներու առժամանակեայ կարգաւորութեան նկատ- մամբ: Այս ծրագրին որոշմունքն են հետեւեալ- ները. Պետութիւնն իշխանութիւն ունենայ 1862 ին (Մայիս 22) Օսմանեան պետութեան հետ դրուած առեւտրական եւ նաւական դաշնին, որ 1890ին (Եւր. 5) կը վերջանայ, կամ ամբողջ եւ կամ ըստ մասին երկարաձգել. եւ կամ՝ նոյն